श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे

॥ रत्नसामान्यपद्धतिः पञ्चदशी ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ रत्नसामान्यपद्धतिः पञ्चदशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

उदर्चिषस्ते रङ्गेन्द्र पादावनि ! बहिर्मणीन्।
अन्तर्मणिरवं श्रुत्वा मन्ये रोमाञ्चिताकृतीन् ॥ **15.1** ॥

विधेहि शौरेर्मणिपादुके ! त्वं
विपद्यमाने मयि रश्मिजालैः।
आसीदतामन्तककिङ्कराणां
वित्रासनान् वेत्रलताविशेषान् ॥ **15.2** ॥

मुकुन्दपादावनि ! मध्यनाड्या
मूर्धन्यया निष्पततो मुमुक्षोः।
आब्रह्मलोकादवलम्बनार्थं
रत्नानि ते रश्मिगणं सृजन्ति ॥ **15.3** ॥

असूर्यभेद्यां रजनीं प्रजानाम्
आलोकमात्रेण निवारयन्ती।
अमोघवृत्तिर्मणिपादरक्षे !
मुरद्विषो मूर्तिमती दया त्वम् ॥ **15.4** ॥

रङ्गेशपादावनि ! तावकानां
रत्नोपलानां द्युतयः स्फुरन्ति।

श्रेयःफलानां श्रुतिवल्लरीणाम्
उपघ्नशाखा इव निर्व्यपायाः ॥ **15.5** ॥

कस्यापि पुंसः कनकापगायाः
पुण्ये सलीलं पुळिने शयाळोः ।
समीपवृत्तिर्मणिपादुके ! त्वं
संवाहयन्तीव पदं करैः स्वैः ॥ **15.6** ॥

दिदृक्षमाणस्य परं निधानं
स्नेहान्विते योगदशाविशेषे ।
संवित्प्रदीपं मणिपादरक्षे !
सन्धुक्षयन्तीव मरीचयस्ते ॥ **15.7** ॥

समाधिभाजां तनुते त्वदीया
रङ्गेशपादावनि ! रत्नपङ्क्तिः ।
स्थानं प्रयातुं तमसः परं तत्
प्रदीपकृत्यं प्रभया महत्या ॥ **15.8** ॥

बध्नासि रङ्गेश्वरपादरक्षे !
मन्ये यथार्हं मणिरश्मिजालैः ।
सेवानतानां त्रिदशेश्वराणां
शेषापटीं शेखरसन्निकृष्टाम् ॥ **15.9** ॥

भजन्ति रङ्गेश्वरपादरक्षे !
प्रकल्पयन्तो विविधान् पुमर्थान् ।
उदर्चिषश्चिन्तयतां जनानां
चिन्तामणित्वं मणयस्त्वदीयाः ॥ **15.10** ॥

नाथस्य दत्ते नदराजकन्या
पातुं शुभान् पादनखेन्दुरश्मीन् ।

मणिप्रभाभिः प्रतिपन्नपक्षां
    लीलाचकोरीमिव पादुके ! त्वाम् ॥ **15.11** ॥

जनस्य रङ्गेश्वरपादुके ! त्वं
    जातानुकम्पा जनयस्ययत्नात्।
आकृष्य दूरान्मणिरश्मिजालैः
    अनन्यलक्ष्याणि विलोचनानि ॥ **15.12** ॥

रङ्गेशपादावनि ! तावकीनैः
    स्पृष्टाः कदाचिन्मणिरश्मिपाशैः।
कालस्य घोरं न भजन्ति भूयः
    कारागृहान्तेषु कशाभिघातम् ॥ **15.13** ॥

रत्नानि रङ्गेश्वरपादरक्षे !
    त्वदाश्रितान्यप्रतिघैर्मयूखैः।
आसेदुषीणां श्रुतिसुन्दरीणां
    वितन्वते वर्णनिचोळलक्ष्मीम् ॥ **15.14** ॥

निद्रारसप्रणयिनो मणिपादरक्षे !
    रङ्गेश्वरस्य सविधं प्रतिपद्यमाना।
शय्याफणीन्द्रमभितो भवती विधत्ते
    रत्नांशुभिर्यवनिकामिव दर्शनीयाम् ॥ **15.15** ॥

सद्यस्त्वदुद्वहदशानमिताकृतीनां
    स्रस्तांशुकं निजरुचा मणिपादुके ! त्वम्।
पद्मासहायपरिवारविलासिनीनां
    पट्टांशुकैरिव पयोधरमावृणोषि ॥ **15.16** ॥

देवस्य रङ्गवसतेः पुरतः प्रवृत्तैः
    उद्धूतविश्वतिमिरां मणिरश्मिजालैः।

मन्ये मदीयहृदयायतनप्रवेश -
    माङ्गल्यदीपकणिकां मणिपादुके ! त्वाम् ॥ **15.17** ॥

आकीर्णरत्ननिकरां मणिपादुके ! त्वां
    रङ्गेश्वरस्य ललितां विपणिं प्रतीमः।
यत्संश्रयेण भवति स्थिरभक्तिमूल्यं
    कैवल्यमत्र जगतां क्रयविक्रयार्हम् ॥ **15.18** ॥

व्यङ्क्तुं क्षमं भगवतो जगदीश्वरत्वं
    वज्राङ्कुशध्वजसरोरुहचक्रचिह्नम्।
आश्लिष्य निर्भररुचिं मणिपादुके ! त्वाम्
    आसीदनाभरणसुन्दरमङ्घ्रिपद्मम् ॥ **15.19** ॥

रत्नप्रभापटलचक्रमनोहरा त्वं
    पद्मारुणं पदमिदं त्वयि रङ्गभर्तुः।
मन्ये तदेतदुभयं मणिपादरक्षे !
    चक्राब्जमण्डलमकिञ्चनरक्षणार्हम् ॥ **15.20** ॥

त्रासात्स्वयं प्रणमतां दनुजेश्वराणां
    सङ्ख्येऽवलूनशिरसामपि मौळिरत्नैः।
आयोजयत्यनुकलं मणिपादुके ! त्वां
    सैरन्ध्रिकेव मुरवैरिकृपाणधारा ॥ **15.21** ॥

आस्कन्दनानि विबुधेन्द्रशिखामणीनां
    त्वामाश्रितान्यसुरसूदनपादरक्षे !।
रत्नानि ते स्तुतिसुवर्णपरीक्षणार्थे
    नूनं भजन्ति निकषोपलतां कवीनाम् ॥ **15.22** ॥

पादावनि ! प्रणयिनां प्रतिपादितार्थां
 क्रीडासरोजमिव शौरिपदं वहन्तीम्।
प्रत्युप्तरत्ननिकरप्रतिपन्नशोभां
 पश्यामि रोहणगिरेरधिदेवतां त्वाम्॥ **15.23** ॥

यामेव रत्नकिरणैर्मणिपादरक्षे !
 चूडापदे तनुभृतां भवती विधत्ते।
शक्रादिदैवतशिखामणिरज्यमानैः
 तामेव ते प्रकटयन्ति पदैरभिख्याम्॥ **15.24** ॥

रत्नाङ्कुरैरविरळा मणिपादरक्षे !
 पाकोन्मुखैः परिगता पुरुषार्थसस्यैः।
देवेन रङ्गपतिना जगतां विभूत्यै
 केदारिकेव कृपया परिकल्पिता त्वम्॥ **15.25** ॥

निर्धूतमोहतिमिरास्तव रत्नदीपैः
 निर्विश्यमानविभवं नदराजपुत्र्या।
प्रत्यक्षयन्ति निगमान्तनिगूढमर्थं
 पादावनि ! त्वयि निवेशितभावबन्धाः॥ **15.26** ॥

रत्नोपलप्रकरसम्भव एष दूरात्
 रङ्गाधिराजचरणावनि ! तावकीनः।
आर्द्रापराधपरिखिन्नधियां प्रजानाम्
 आश्वासनार्थ इव भाति करप्रसारः॥ **15.27** ॥

व्यामुह्यतो विषयिबालमृगान् मदीयान्
 संसारघर्मजनितासु मरीचिकासु।
पादावनि ! प्रगुणरत्नमयूखजालैः
 आकृष्य विश्रमय केशवकान्तिसिन्धौ॥ **15.28** ॥

अन्तर्निधाय मुनिभिः परिरक्ष्यमाणाम्
    आत्मीयरश्मिगुणितां मणिपादरक्षे !।
रङ्गेशपादकमलप्रतिपन्नमुद्रां
    नीवीमवैमि भवतीं निगमान्तवाचाम्॥ **15.29** ॥

रामस्य रङ्गवसतेश्चरणानुषङ्गात्
    काष्ठां गतां भुवनपावनतां दधाना।
पादावनि ! प्रचुररत्नशिलानिबद्धा
    संसारसन्तरणसेतुरसि प्रजानाम्॥ **15.30** ॥

दिविषन्मकुटेषु सञ्चरन्त्याः
    प्रचुरस्ते मणिपादुके ! प्रकाशः।
दिवि रङ्गपतेर्महोत्सवार्थं
    वितता वन्दनमालिकेव भाति॥ **15.31** ॥

प्रभवन्ति दवीयसां स्वभावात्
    तव रत्नानि मुकुन्दपादरक्षे !।
अयसामिव हन्त लोहकान्ताः
    कठिनानां मनसां विकर्षणाय॥ **15.32** ॥

परिपश्यति देवि ! रङ्गनाथे
    रहसि त्वं सविधे निविश्य लक्ष्म्याः।
परिपुष्यसि रत्नधामभिः स्वैः
    अनसूयेव मनोज्ञमङ्गरागम्॥ **15.33** ॥

तव रत्नकरार्पितं नवीनं
    परिगृह्य स्थिरमंशुकं मनोज्ञम्।
जरदंशुकवत्सुखेन देहं
    कृतिनः केशवपादुके ! त्यजन्ति॥ **15.34** ॥

अभितो मणिपादुके ! निबद्धैः
    कृतसंस्कारविशेषमात्मरत्नैः।
कुरुते भवती पदं मुरारेः
    कठिनेऽस्मिन् हृदि मे निवेशयोग्यम् ॥ **15.35** ॥

निजरत्नकराञ्चलैर्मदीयान्
    अपराधानवधूय दत्तसाम्या।
रमया सहितस्य रङ्गभर्तुः
    पदयोरर्पय पादुके ! स्वयं माम् ॥ **15.36** ॥

रश्मिजालपरिवेषबन्धुरा
    रङ्गभूमिपतिरत्नपादुके !।
विश्वलोचनविहङ्गहारिणी
    वागुरेव वितता विराजसे ॥ **15.37** ॥

मानसाम्बुजविकासहेतुभिः
    सेविता मणिगणैः प्रभाकरैः।
पादुके ! वहसि सद्भिराश्रितां
    देवि ! विष्णुपदसम्पदं नवाम् ॥ **15.38** ॥

अधिशयितफणीश्वरस्य शौरेः
    स्वयमधिरूढपदोपधानपार्श्वा।
मणिवलयजुषा करेण मन्दं
    स्पृशसि पदावनि ! पादयोर्युगं तत् ॥ **15.39** ॥

भवत्यन्ते त्वां प्रणतस्य जन्तोः
    तदोकोऽग्रज्वलनं त्वत्प्रकाशैः।
यतो नाड्या मध्यमया विनिर्यन्
    गतिं विन्देत् केशवपादरक्षे ! ॥ **15.40** ॥

अशिथिलपरिणद्धा रश्मिजालैर्मणीनां
दुरधिगमतमं नः पारमारोपयन्ती।
कमलनयनमाद्यं कर्णधारं दधाना
भवसि भवपयोधेः पादुके ! पोतपात्री ॥ 15.41 ॥

मणिकिरणगणैस्ते कल्पिते गुल्मभेदे
मृगयुरिव कुरङ्गीं त्वां पुरस्कृत्य भव्याम्।
हरति चरणरक्षे ! भक्तिपाशावरुद्धं
हृदयहरिणयूथं प्राणिनां रङ्गनाथः ॥ 15.42 ॥

परिचितपदमूला पादुके ! रङ्गिणस्त्वं
प्रभवति भुजमध्ये कौस्तुभोऽयं तथाऽपि।
भवति भृशमधस्तात् तेजसा भव्यभूम्ना
शलभितदुरितानां तावकानां मणीनाम् ॥ 15.43 ॥

कल्पश्रेणीदिनपरिणतौ जन्तुजाले प्रसुप्ते
विष्वग्व्याप्ते जगति तमसा पादुके ! तादृशेन।
स्त्यानालोकैस्तव मणिगणैर्वासगेहप्रदीपाः
सम्पद्यन्ते सह कमलया जागरूकस्य यूनः ॥ 15.44 ॥

श्रीरङ्गेन्दोश्चरणकमलद्वन्द्वसेवावलेपात्
आरूढायां त्वयि मखभुजामानतान् मौळिभागान्।
तेषां चूडामणिभिरनघैस्तावकानां मणीनां
केशाकेशि प्रभवति मिथस्त्रासलेशोज्झितानाम् ॥ 15.45 ॥

त्वद्रत्नोपलरश्मिपञ्जरतनुत्राणं स्थिरं बिभ्रतो
मातर्माधवपादुके ! न तु पुनर्हस्तैः स्पृशन्त्याकुलैः।
दूरोत्सिक्तदुराढ्यजिह्मगबिलद्वाःपालकोपानल -
ज्वालामित्रकठोरवेत्रलतिकादत्तार्धचन्द्रं वपुः ॥ 15.46 ॥

संवर्तोदितसूर्यकोटिसदृशीं रङ्गेशपादावनि !
    प्रस्तौषि प्रतियत्नरत्ननिकरज्योतिश्छटामुद्भटाम्।
तन्मन्ये तदनन्यसूरिपरिषन्मध्ये निवेशाय नः
    तादृग्वासरसेऽपि भेत्तुमचिरादस्माकमन्धं तमः॥ **15.47**॥

सलीलं विन्यस्य त्वयि चरणरक्षे ! निजपदम्
    यदृच्छानिष्क्रान्ते विहरति हरौ रङ्गरसिके।
दिशासौधानष्टौ जनयसि तदा निर्भरमिलत्
    मणिच्छायामायाघनघटितकेतुव्यतिकरान्॥ **15.48**॥

महार्घैराश्लिष्टां मणिभिरवधूतद्युमणिभिः
    कथञ्चित् क्षेत्रज्ञैरधिगतपदामम्ब ! भवतीम्।
मुकुन्देन त्रातुं पदकमलमूले विनिहितां
    निराबाधां मन्ये निधिमनघवाचां निरवधिम्॥ **15.49**॥

तापत्रयं निरुन्धे पचति कषायान् विशोषयति पङ्कम्।
तेजस्त्रितयमिदं ते शङ्के रङ्गेन्द्रपादुके ! तेजः॥ **15.50**॥

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे रत्नसामान्यपद्धतिः पञ्चदशी॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः॥